

The Attitude towards Addiction based on the Sense of Coherence; with the Mediating Role of Family Adaptability

Seyfolah Aghajani(PhD)¹ , Arefe Mohamadnezhad Devin(PhD Student)¹ , Sajjad Ghobadzade(PhD)² ,
Ali Beheshti Motlagh (PhD Student)¹

1. Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

2. Department of Education for Exceptional Children, Faculty of Psychology, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

ARTICLE INFO

Article type

Research article

Article history

Received: 2024.02.26

Accepted: 2024.06.05

Keywords

Addiction,
Coherence,
Family Adaptability.

[10.22038/hmed.2024.78339.1340](https://doi.org/10.22038/hmed.2024.78339.1340)

ABSTRACT

Introduction: Drug addiction is a widespread and global challenge that has profound effects on societies and individuals. Various factors can influence the spread of drug addiction. Therefore, this research aims to investigate the attitude towards addiction based on the sense of coherence; considering the mediating role of family adaptability.

Materials & Methods: The method of this research was cross-sectional. The population of this research was all undergraduate students of Mohaghegh Ardabili University (Ardabil, Iran) in the academic year 2022-2023 of whom 200 students were selected using convenient sampling. The tools of this research included Antonovsky's sense of connectedness questionnaire, Karimi's drug attitude questionnaire, and Elveson's FACES-III family adaptability and solidarity questionnaire. Structural equation modeling was used to analyze the data.

Results: The results showed that there is a negative and significant relationship between the positive attitude towards addiction and the sense of connection and adaptability of the family at 99% confidence level. The effect size between the positive attitude towards addiction and the feeling of connectedness with the mediating role of adaptability is 0.306 with a standard deviation of 0.216 and the effect size between the negative attitude towards addiction and the mediating role of family adaptability is 0.309 with a standard deviation of 0.193.

Conclusion: Family adaptability can play an important role as a mediator in this relationship. By increasing the adaptability of the family, there is a sense of connection and a closer connection in the family, and this can help protect individuals from drug use.

Cite this paper as:

Aghajani S, Mohamadnezhad Devin A, Ghobadzade S, Beheshti Motlagh A. The Attitude towards Addiction based on the Sense of Coherence; with the Mediating Role of Family Adaptability. *Horizon of Medical Education Development*. 2024;15(4):59-70

* Corresponding author: Seyfolah Aghajani

Email: sf_aghajani@uma.ac.ir

Address: Ardabil, University Street, University of Mohaghegh Ardabili, Faculty of Educational and Sciences and Psychology

نگرش به اعتیاد بر اساس احساس پیوستگی؛ با نقش میانجی انطباق پذیری خانواده

سیف اله آقاجانی (PhD) ^{1*} ID، عارفه محمدنژاد دوین (PhD Student) ¹ ID، سجاد قباد زاده (PhD) ² ID، علی بهشتی مطلق (PhD Student) ¹ ID

1. گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
2. گروه آموزش کودکان استثنائی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
نوع مقاله مقاله پژوهشی	مقدمه: اعتیاد به مواد مخدر یک چالش گسترده و جهانی است که تأثیرات عمیقی بر جوامع و افراد دارد. عوامل مختلفی می‌تواند در گسترش اعتیاد به مواد تأثیرگذار باشد. بنابراین این پژوهش با هدف بررسی نگرش به اعتیاد بر اساس احساس پیوستگی؛ با نقش میانجی انطباق پذیری خانواده انجام شد.
پیشینه پژوهش تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶	روش کار: روش این پژوهش مقطعی بود. جامعه این پژوهش تمام دانشجویان کارشناسی دانشگاه محقق اردبیلی (اردبیل، ایران) در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که تعداد ۲۰۰ دانشجو با استفاده از نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای این پژوهش شامل پرسشنامه احساس پیوستگی آنتونوسکی، پرسشنامه نگرش به مواد مخدر کریمی و پرسشنامه انطباق پذیری و همبستگی خانواده FACES-III الوسون بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد.
کلمات کلیدی اعتیاد، پیوستگی، سازگاری خانواده.	نتایج: نتایج نشان داد بین نگرش مثبت به اعتیاد با احساس پیوستگی و انطباق پذیری خانواده در سطح ۹۹ درصد ارتباط منفی و معنی‌دار برقرار است. شدت اثر بین نگرش مثبت به اعتیاد با احساس پیوستگی با نقش میانجی انطباق پذیری ۰/۳۰۶ با انحراف استاندارد ۰/۲۱۶ و شدت اثر بین نگرش منفی به اعتیاد با نقش میانجی انطباق پذیری خانواده ۰/۳۰۹ با انحراف استاندارد ۰/۱۹۳ می‌باشد.
	نتیجه‌گیری: انطباق پذیری خانواده می‌تواند نقش مهمی به عنوان میانجی در این رابطه ایفا کند. با افزایش انطباق پذیری خانواده، حس پیوستگی و ارتباط نزدیکی در خانواده به وجود می‌آید و این می‌تواند به محافظت از افراد در برابر مصرف مواد مخدر کمک کند.

[10.22038/hmed.2024.78339.1340](https://doi.org/10.22038/hmed.2024.78339.1340)

نحوه ارجاع به این مقاله

Aghajani S, Mohamadnezhad Devin A, Ghobadzade S, Beheshti Motlagh A. The Attitude towards Addiction based on the Sense of Coherence; with the Mediating Role of Family Adaptability. Horizon of Medical Education Development. 2024;15(4):59-70

ایمیل: sf_aghajani@uma.ac.ir

*نویسنده مسئول: سیف اله آقاجانی

آدرس: اردبیل، خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

مقدمه

اعتیاد^۱ به مواد مخدر یک چالش گسترده و جهانی است که تأثیرات عمیقی بر جوامع و افراد دارد. عوامل مختلفی می‌تواند در گسترش اعتیاد به مواد تأثیرگذار باشد(۱). مشکلات اجتماعی و اقتصادی، عوامل فرهنگی، فشارهای روانی و روانشناختی، عدم دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی، تبلیغات و بازاریابی مواد مخدر و عدم آگاهی در مورد خطرات مصرف مواد مخدر از جمله عواملی هستند که می‌توانند به افزایش اعتیاد و شکل‌گیری نگرش به اعتیاد در جوامع مختلف منجر شود(۲). نگرش به مواد مخدر دارای سه مولفه اصلی شناختی (اعتقادات و باورها)، عاطفی (احساسات و ارزیابی‌ها) و رفتاری (عمل نسبت به نگرش) می‌باشد(۳). جوانانی که مزایای سوءمصرف مواد را بیش از پیامدهای منفی آن در نظر می‌گیرند و نگرش مثبتی نسبت به مصرف مواد دارند، در معرض خطر مصرف مواد قرار دارند(۴). از جمله علل اثر گذار بر نگرش به اعتیاد به مواد مخدر می‌توان به احساس پیوستگی^۲ اشاره کرد.

احساس پیوستگی دیدگاه فرد به زندگی و ظرفیت فرد در تحمل و مقابله با مشکلات و پاسخ به موقعیت‌های استرس‌آمیز را انعکاس می‌دهد. احساس پیوستگی یک جهت‌گیری کلی و احساس اعتماد و پویای مداوم است که زندگی را ساختارمند و قابل مدیریت و معنادار می‌کند. احساس پیوستگی یک روش تفکر، رفتار و عمل کردن شخصی است و زندگی را سازمان-یافته‌تر، قبل پیش‌بینی و توضیح‌پذیرتر می‌کند و شامل سه مولفه قابلیت درک، مدیریت و معناداری است(۵). مقاومت برخی از افراد در برابر فشارها و استرس‌ها و بازگشت برخی افراد به زندگی عادی پس از یک بحران بزرگ روحی نشان دهنده قدرت حس پیوستگی و انسجام در آن‌ها است(۶). میراندا، داسیلوا، کان‌ها، مییالیه^۳ و همکاران(۲۰۲۱) و ایتاباشی^۴ و همکاران(۲۰۲۰) در پژوهش‌های خود بیان داشتند افرادی که حس انسجام و پیوستگی ضعیفی داشتند

بیشتر از سایر افراد در معرض مواد مخدر بودند. این افراد به دلیل عدم توانایی روبه‌رویی و مقابله با فشارهای روانی به دنبال راهکارهای سریع و هرچند خطرناک بری به دست آوردن آرامش هستند. انطباق‌پذیری خانواده عامل موثر و مرتبط دیگر بر نگرش به اعتیاد و مصرف مواد مخدر است(۷،۸). از دیگر عوامل مرتبط و موثر بر نگرش به اعتیاد می‌توان انطباق‌پذیری خانواده را نام برد.

انطباق‌پذیری^۵ خانواده به معنای پیوند عاطفی و سازگاری و انسجام بین اعضای خانواده است. انطباق‌پذیری خانواده باعث انعطاف‌پذیری اعضا و تغییرات مثبت در نقش‌ها را در پی دارد(۹)، به عبارتی انطباق‌پذیری خانواده قابلیت تغییرپذیری در برابر مشکلات و دست‌یابی به ثبات می‌باشد که این تغییرات در چندین سطح اتفاق می‌افتد(۱۰). انطباق‌پذیری ضعیف خانواده باعث ایجاد آمادگی به رفتارهای پرخطر مانند مصرف مواد مخدر در آن‌ها می‌گردد. به طوری که اورانا^۶ (۲۰۲۱) بیان داشت روابط ضعیف اعضای خانواده و انعطاف‌پذیری پایین اعضا در برابر یکدیگر باعث ایجاد نگرش مثبت و گرایش افراد به اعتیاد می‌گردد(۱۱). همچنین ژانگ و ژنگ^۷ (۲۰۲۱) و مجیا^۸ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش‌های دیگر بیان داشتند سازگاری و انطباق‌پذیری بالای خانواده یکی از عوامل پیشگیری‌کننده نگرش مثبت به اعتیاد است. انطباق‌پذیری بالا حمایت والدین را افزایش داده و این امر جهت دهنده نگرش‌های فرزندان نسبت به رفتارهای پرخطر از جمله اعتیاد به مواد مخدر است(۱۲،۱۳). مولربرگ و همکاران^۹ (۲۰۲۰) در پژوهشی بیان داشت حس انسجام باعث برقراری روابط خوب با دیگران به ویژه با اعضای خانواده می‌گردد و همین امر انعطاف‌پذیری و انطباق‌پذیری با خانواده را به همراه دارد(۱۴). همچنین در پژوهش دیگری فلدمن، ایوو و مارگالیت^{۱۰} (۲۰۱۸) بیان داشتند انطباق‌پذیری خانواده و احساس انسجام با یکدیگر رابطه دارند. آن‌ها بیان داشتند که نوجوانانی که

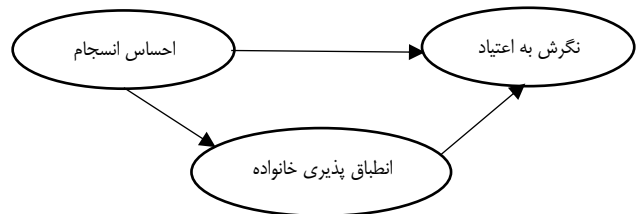
^۱ . Orona
^۲ . Zhang & Zeng
^۳ . Mejía
^۴ . Mollerberg
^۵ . Feldman, Einav & Margalit

^۱ . Addiction
^۲ . Sense of coherence
^۳ . Miranda
^۴ . Itabashi
^۵ . Family adaptability

کاربرد نمونه‌های کوچکتر می‌تواند موجب عدم حصول همگرایی و به دست آوردن نتایج نامناسب و یا دقت پایین برآورد پرامترها و به‌ویژه خطاهای استاندارد شود (۱۷). به همین دلیل پس از تعیین جامعه، تعداد ۲۱۷ نفر از دانشجویان دختر و پسر با روش نمونه‌گیری در دسترس (آنلاین) به عنوان گروه نمونه انتخاب و بررسی شدند. پس از کسب کداخلاق IR.UMA.REC.1401.070 از کمیته اخلاقی در پژوهش دانشگاه محقق اردبیلی پرسشنامه‌ها در بین دانشجویان دانشگاه توزیع گشت. قبل از اجرا پژوهش توضیحات لازم از جمله هدف از پژوهش و نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات در پرسشنامه ارائه شد و افراد به صورت کاملاً مجله بارداوطلبانه در این پژوهش از آذر ۱۴۰۱ تا اسفند ۱۴۰۱ شرکت کردند. معیارهای ورود نمونه به پژوهش شامل تمایل به شرکت در پژوهش، دانشجویان کارشناسی معیارهای خروج از پژوهش نیز شامل عدم تمایل به همکاری و مخدوش بودن پرسشنامه بود. در این پژوهش از ابزارهای ذیل استفاده شد:

پرسشنامه احساس پیوستگی: پرسشنامه مذکور توسط آنتونوسکی (۱۹۸۷) در ۲۹ سوال طراحی شده است. این پرسشنامه قابل درک بودن، نمره این خرده‌مقیاس بین ۵۵-۱۱ می‌باشد. کنترل پذیری، نمره این خرده‌مقیاس بین ۵۰-۱۰ می‌باشد. معنی دار بودن، نمره این خرده‌مقیاس بین ۳۵-۷ می‌باشد. روش نمره‌گذاری به صورت لیکرت ۵ درجه‌ای (۱= هرگز تا ۵= همیشه) است. ۱۳ سؤال از این پرسشنامه به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند. حداقل و حداکثر نمره قابل اخذ بین ۲۳۰-۲۹ است (۲۹). اریکسون و لینداستروم^{۱۱} (۲۰۰۷) در یک بررسی سیستمی بیان داشتند پرسشنامه‌های احساس پیوستگی پایا و معتبر هستند و قابلیت کاربرد بین فرهنگی را دارند. آلفای بدست آمده این پرسشنامه ۰/۷۰ الی ۰/۹۵ را نشان داد. آزمون - بازآزمون بیانگر ثبات پرسشنامه بود و نشان‌دهنده همبستگی ۰/۶۹ تا ۰/۷۸ در فاصله یک سال، ۰/۶۴ برای دو سال، ۰/۴۲ تا ۰/۴۵ برای ۴ سال، ۰/۵۹ تا ۰/۶۷ برای ۵ سال و ۰/۵۴ برای ۱۰ سال بود (۱۸). در ایران نیز دبیری (۱۳۹۳) در پژوهشی بیان داشت آلفای کرونباخ از

انطباق‌پذیری در خانواده آن‌ها بالا بود، احساس انسجام بالاتری را نسبت به سایر همسالان داشتند (۱۵). از آنجا که اعتیاد به مواد مخدر یک مسئله پیچیده است، نیاز به تلاش‌های گسترده برای کاهش این مشکل وجود دارد. استفاده از مواد اعتیادآور مشکل تمام جوامع بشری است. به دلیل کاهش سن ابتلا به اعتیاد مسئولین به دنبال پیشگیری هستند (۱۶). با وجود برنامه‌های پیشگیری به کار گرفته شده در تمام جوامع همچنان آمار شیوع اعتیاد در نوجوانان و جوانان رو به افزایش بوده نیازمند بررسی‌های بیشتر در این زمینه است. از جمله عوامل اثر گذار بر نگرش به اعتیاد احساس انسجام و انطباق‌پذیری خانواده است لذا هدف از این پژوهش بررسی نگرش به اعتیاد بر اساس احساس پیوستگی؛ با نقش میانجی انطباق‌پذیری خانواده در دانشجویان است. شکل ۱ مدل مفهومی این پژوهش می‌باشد.

شکل ۱. مدل فرضی نگرش به اعتیاد بر اساس احساس انسجام با نقش میانجی انطباق‌پذیری خانواده

روش کار

این تحقیق به منظور بررسی رابطه احساس پیوستگی با نگرش به اعتیاد؛ با میانجی‌گری انطباق‌پذیری خانواده بود. پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی و از نظر هدف، کاربردی می‌باشد. جامعه‌ی آماری در این پژوهش شامل کلیه دانشجویان کارشناسی دانشگاه محقق اردبیلی (اردبیل، ایران) در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۱۲۵۰۰ نفر بود. برای بررسی مدل ساختاری که در آن ۲-۴ عامل شرکت دارند، پژوهشگر باید روی گردآوری حداقل ۱۰۰ تا ۲۰۰ مورد برنامه‌ریزی کند.

^{۱۱} Eriksson & Lindstrom .

شده از روایی خوبی برای متمایز کردن خانواده‌ها در چند مقوله از مشکلات برخوردار است. همچنین در تحقیق لطفی‌نیا و همکاران (۱۳۸۸) آلفای کرونباخ برای پیوستگی ۰/۶۸ و برای انطباق‌پذیری ۰/۶۳ بدست آمده است (۲۳).

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، برای مقایسه ویژگی‌های جمعیت شناختی از درصد فراوانی مطلق و همچنین میانگین، انحراف معیار استفاده شد. از آمار استنباطی نیز به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد و با استفاده از نرم افزارهای SPSS23 و Lisrel8.8 تجزیه و تحلیل شدند. سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

تعداد ۲۱۷ نفر دانشجویان کارشناسی دانشگاه محقق اردبیلی با میانگین سنی ۲۱/۶۳ و انحراف معیار ۱/۸۸ در بازه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال در این مطالعه شرکت داشتند. ۵۸/۵ درصد (۱۲۷ نفر) آن‌ها زن و ۴۱/۵ درصد (۹۰ نفر) مرد، ۸۵ درصد (۱۸۶ نفر) مجرد و ۱۴/۳ درصد (۳۱ نفر) متأهل بودند.

جدول ۱. توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین انحراف چولگی			کشیدگی
	معیار			
نگرش به اعتیاد	نگرش مثبت به اعتیاد	۳۱/۶۲	۸/۰۷	۱/۲۰
	نگرش منفی به اعتیاد	۴۲/۸۵	۱۱/۰۴	۰/۶۹
احساس پیوستگی	قابل درک بودن	۲۸/۲۹	۵/۴۹	۰/۳۷
	کنترل‌پذیری	۲۵/۷۱	۵/۱۲	۰/۳۱
معنی‌دار بودن نمره کل	معنی‌دار بودن	۲۰/۶۹	۴/۴۱	۰/۱۶
	نمره کل	۷۴/۶۹	۱۳/۳۷	۰/۳۰
انطباق‌پذیری خانواده		۲۷/۶۳	۶/۳۷	۰/۳۶

در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای نگرش به اعتیاد، احساس پیوستگی و انطباق‌پذیری خانواده نشان داده شده است. با توجه به نتایج بدست آمده مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای پژوهش در بازه (۲، -۲) قرار دارد؛ یعنی از لحاظ کجی متغیرهای نگرش به اعتیاد، خودتوانمندسازی

۰/۸۲ الی ۰/۹۵ را شامل می‌شد. همبستگی بدست آمده از آزمون - بازآزمون، ثابت قابل توجه ۵۴ درصد در فاصله ۲ سال را نشان می‌داد (۱۹).

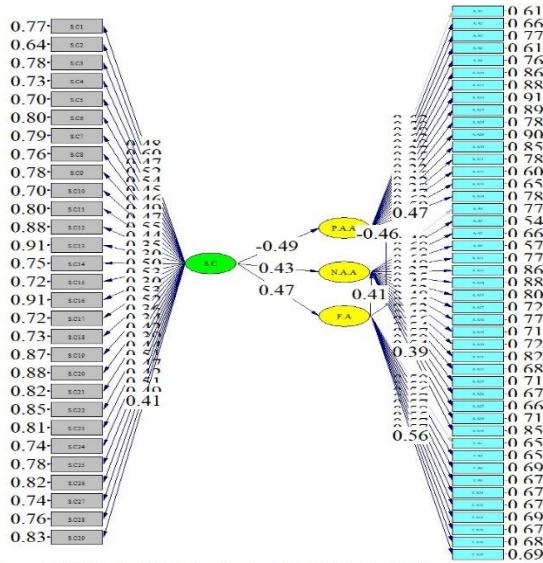
پرسشنامه نگرش به مواد مخدر: پرسشنامه نگرش به مواد مخدر به نقل از نوبخت (۱۳۹۴) توسط کریمی به منظور سنجش نگرش به مواد مخدر طراحی و تدوین شده است. پرسشنامه نگرش به مواد مخدر دارای ۳۵ سوال و ۲ مولفه نگرش‌های مثبت به اعتیاد و نگرش‌های منفی به اعتیاد می‌باشد و بر اساس طیف لیکرت با سوالاتی مانند (اگر دوستم متوجه شود که من مواد مخدر مصرف می‌کنم رابطه‌اش را با من قطع می‌کند) به سنجش نگرش به مواد مخدر می‌پردازد. نگرش‌های مثبت به اعتیاد ۱۶ گویه، نگرش‌های منفی به اعتیاد ۱۹ گویه می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش نوبخت (۱۳۹۴) برای این پرسشنامه ۰/۸۶ برآورد شد (۲۰).

پرسشنامه انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده

FACES-III: این ابزار توسط الوسون^{۱۲} (۱۹۸۵) تهیه گشت. یک ابزار ۲۰ سوالی است که برای سنجش دو بعد عمده عملکرد خانواده، یعنی پیوستگی و انطباق‌پذیری تدوین شده است. این مقیاس بر اساس الگوی حلقوی پیچیده عملکرد خانواده ساخته شده است که بر وجود سه بعد محوری در عملکرد خانواده، یعنی پیوستگی، انطباق‌پذیری (قدرت تغییر کردن) و ارتباط تأکید دارد. نمره کل مقیاس FACES-III جمع نمره تمام پرسش‌ها، نمره «پیوستگی» خانواده با جمع نمره سوال‌های فردی و نمره «انطباق‌پذیری» خانواده با جمع نمره سوال‌های زوج بدست می‌آید. مقیاس FACES-III با آلفای ۰/۶۸ برای کل ابزار، آلفای ۰/۷۷ برای «پیوستگی» خانواده، و آلفای ۰/۶۲ برای «انطباق‌پذیری» خانواده، از یک همسانی درونی نسبتاً خوب برخوردار است (۲۱). ضرایب همبستگی در بازآزمایی FACES-III برای «پیوستگی» خانواده ۰/۸۳ و برای «انطباق‌پذیری» خانواده ۰/۸۰ بود که نشان دهنده ثابت بسیار خوبی است (۲۲). چندین تحقیق نشان می‌دهد مقیاس FACES-III برای گروه‌های شناخته

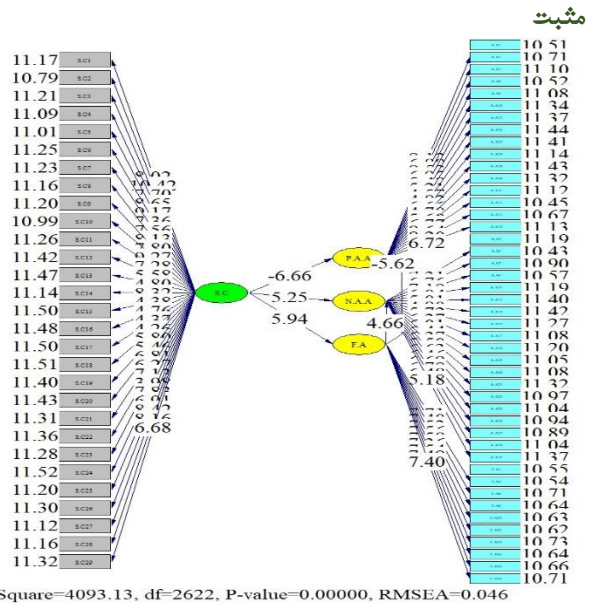
^{۱۲} Olson .

کای اسکور بر درجه آزادی (برابر ۱/۵۶، شاخص ریشه میانگین مربعات خطا برابر (RMSEA) ۰/۰۴۶ می‌باشد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که مدل تحقیق از نظر شاخص‌های معنی‌داری و برازش مورد تأیید است.

Chi-Square=4093.13, df=2622, P-value=0.00000, RMSEA=0.046

شکل ۲. آزمون مدل تحقیق (در حالت استاندارد)
S.C: احساس پیوستگی، N.A.A: نگرش منفی P.A.A: نگرش مثبت

Chi-Square=4093.13, df=2622, P-value=0.00000, RMSEA=0.046

شکل ۳. آزمون مدل تحقیق (در حالت T-Value)
S.C: احساس پیوستگی، N.A.A: نگرش منفی P.A.A: نگرش مثبت

انطباق‌پذیری خانواده نرمال بوده و توزیع آن متقارن است. همچنین مقدار کشیدگی آن‌ها نیز در بازه (۲، -۲) قرار دارد؛ این نشان می‌دهد توزیع متغیرهای پژوهش از کشیدگی نرمال برخوردار است. پیش از بررسی مدل بر اساس نتایج تحلیل عاملی متغیرهای نگرش به اعتیاد، احساس پیوستگی و انطباق‌پذیری خانواده مشاهده گردید که تمام گویه‌های مرتبط با متغیرهای نگرش به اعتیاد، احساس پیوستگی و انطباق‌پذیری خانواده ضرایب همبستگی معناداری با متغیر مکنون خود دارا می‌باشند؛ زیرا میزان P-Value کوچکتر از ۰/۰۵ است. از سوی دیگر مقدار بارهای عاملی تمام گویه‌ها بیشتر از ۰/۳ بود.

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	نگرش مثبت به اعتیاد	نگرش منفی به اعتیاد	احساس پیوستگی	انطباق‌پذیری خانواده
نگرش مثبت به اعتیاد	۱			
نگرش منفی به اعتیاد	-۰/۶۴**	۱		
احساس پیوستگی	-۰/۵۷**	+۰/۵۱**	۱	
انطباق‌پذیری خانواده	-۰/۵۵**	+۰/۵۰**	+۰/۴۰**	۱

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد بین نگرش مثبت به اعتیاد با احساس پیوستگی ($r=-۰/۵۷$; $P<۰/۰۱$) و انطباق‌پذیری خانواده ($r=-۰/۵۵$; $P<۰/۰۱$) در سطح ۹۹ درصد ارتباط منفی و معنی‌دار برقرار است. همچنین بین نگرش منفی به اعتیاد با احساس پیوستگی ($r=۰/۵۱$; $P<۰/۰۱$) و انطباق‌پذیری خانواده ($r=۰/۵۰$; $P<۰/۰۱$) در سطح ۹۹ درصد ارتباط مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

در پژوهش حاضر جهت بررسی ارتباط بین احساس پیوستگی با نگرش به اعتیاد با نقش میانجی‌گری انطباق‌پذیری خانواده از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. بر اساس شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر ۰/۹۳، شاخص برازش هنجار شده (NFI) برابر ۰/۹۲ و شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر ۰/۸۶ نسبت

میزان به‌دست‌آمده برای آماره VAF مشاهده می‌شود که ۳۰/۶ درصد تأثیر احساس پیوستگی بر نگرش مثبت به اعتیاد و ۳۰/۹ درصد تأثیر احساس پیوستگی بر نگرش منفی به اعتیاد از طریق انطباق‌پذیری خانواده می‌تواند تبیین گردد.

بحث

نتایج بررسی‌های انجام شده نشان داد احساس پیوستگی اثر مستقیم و معناداری بر نگرش به اعتیاد دارد. این نتایج با یافته‌های میراندا و همکاران (۲۰۲۱) و ایتاباشی و همکاران (۲۰۲۰) هم‌راستا بود (۷،۸).

در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان داشت احساس پیوستگی هسته اصلی پردازش اطلاعات پیچیده در انسان‌ها بوده و تعارضات زندگی را حل کرده و استرس ناشی از آن‌ها را از بین می‌برد. این احساس به عنوان یک جهت‌گیری کلی که منجر به شکل‌گیری باورها و نگرش‌هایی در برابر محرک‌های پیش رو در افراد می‌گردد و احساس ارزشمندی به آن‌ها می‌دهد. وقایع استرس‌زای زندگی باعث به عنوان محرک‌های پیش‌رو بوده و افرادی که احساس پیوستگی بالایی داشته باشند در برابر آن نگرش‌های منفی در برابر اعتیاد را شکل می‌دهند و باعث عدم روی آوری به آن می‌گردد و از افراد در برابر خطرات اعتیاد و سایر رفتارهای پرخطر محافظت می‌کند. اما در افرادی که احساس پیوستگی ضعیف باشد این نگرش‌ها مثبت بوده و باعث روی آوری به اعتیاد می‌گردد. به عبارت دیگر احساس پیوستگی توانایی انتخاب راهبرد مقابله‌ای مناسب را برای مواجهه با محرک‌های استرس‌زای زندگی آماده می‌کند (۲۴). نتایج بررسی‌های دیگر نشان داد انطباق‌پذیری خانواده بر نگرش به اعتیاد اثر مستقیم و معناداری دارد. این نتایج با یافته‌های اورنا (۲۰۲۱)، ژانگ و ژنگ (۲۰۲۱) و مجیا و همکاران (۲۰۲۰) هم‌راستا بود (۱۱،۱۲،۱۳).

در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان داشت ساختار و نگرش خانواده و سازگاری و انطباق اعضا با یکدیگر عامل مهمی در بروز اختلالات مصرف مواد مخدر است. عملکرد ناکافی در والدگری و حمایت ناکافی والدین از فرزندان خطر استفاده از مواد مخدر را به دلیل شکل‌گیری نگرش مثبت به آن را

جدول ۳. اثرات مستقیم

متغیرها	ضرایب استاندارد	مقدار T	خطای استاندارد	معنی داری
احساس پیوستگی ← نگرش مثبت به اعتیاد	-۰/۴۹	-۶/۶۶	۰/۰۴۵	P<۰/۰۰۱
احساس پیوستگی ← نگرش منفی به اعتیاد	۰/۴۳	۵/۲۵	۰/۰۵۸	P<۰/۰۰۱
احساس پیوستگی ← انطباق‌پذیری خانواده	۰/۴۷	۵/۹۴	۰/۰۱۹	P<۰/۰۰۱
انطباق‌پذیری خانواده ← نگرش مثبت به اعتیاد	-۰/۴۶	-۵/۶۲	۰/۰۲۲	P>۰/۰۰۱
انطباق‌پذیری خانواده ← نگرش منفی به اعتیاد	۰/۴۱	۴/۶۶	۰/۰۳۹	P>۰/۰۰۱

با توجه به جدول ۳ اثر مستقیم متغیرهای احساس پیوستگی و انطباق‌پذیری بر نگرش به اعتیاد در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار می‌باشد. جهت بررسی اثر غیرمستقیم احساس پیوستگی بر نگرش به اعتیاد با میانجی‌گری انطباق‌پذیری از آزمون تست سوبل و برای تعیین شدت اثر غیرمستقیم از طریق میانجی از آماره‌ای به نام VAF^{۱۳} استفاده شده است. که نتایج آن در جدول ۴ ارائه گردیده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل اثرات غیرمستقیم

فرضیه پژوهش	T-sobel	ضریب مسیر استاندارد	آماره VAF	نتیجه آزمون
انطباق‌پذیری خانوادگی → نگرش مثبت به اعتیاد	۱۶/۰۱۱	۰/۲۱۶	۰/۳۰۶	تأیید
انطباق‌پذیری خانوادگی → نگرش منفی به اعتیاد	۱۰/۵۱۳	۰/۱۹۳	۰/۳۰۹	تأیید

با توجه به میزان آماره تی غیرمستقیم (تی سوبل) بین متغیرهای بالا که خارج از بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) است؛ لذا اثر غیر مستقیم متغیر احساس پیوستگی بر نگرش به اعتیاد پذیرفته می‌شود. بنابراین متغیر احساس پیوستگی علاوه بر اثر مستقیم، به طور غیر مستقیم و از طریق انطباق‌پذیری خانواده نیز بر نگرش به اعتیاد تأثیر می‌گذارند. با توجه به

^{۱۳} Variance accounted for

به عنوان یک واحد متحد و ارزشمند ارتباط برقرار کنند در نتیجه رفتارهای پرخطر نیز در فرزندان این خانواده‌ها نیز بسیار کم مشاهده شده است (۲۶).

نتایج بررسی‌های مدل نشان داد بنابراین متغیر احساس پیوستگی علاوه بر اثر مستقیم، به طور غیر مستقیم و از طریق انطباق‌پذیری خانواده نیز بر نگرش به اعتیاد تأثیر می‌گذارد. انطباق‌پذیری خانواده به میزانی اشاره دارد که خانواده قادر است به نیازها و ارزش‌های اعضا پاسخ دهد و با آن‌ها هماهنگی برقرار کند. در انطباق‌پذیری بالای خانواده، نیازها مورد توجه قرار می‌گیرد و این امر منجر به ایجاد حس پیوستگی می‌گردد. از طرف دیگر، خانواده‌هایی که انطباق‌پذیری پایینی دارند، ممکن است به نیازها و خواسته‌های اعضا پاسخ مناسبی ندهند و این می‌تواند به کاهش حس پیوستگی و ارتباط نزدیک منجر شود. در نتیجه، افراد ممکن است به منابع دیگری، مانند مواد مخدر، روی بیاورند تا این نیازها را برآورده کنند. حس پیوستگی با خانواده ممکن است تأثیر مستقیمی بر مصرف مواد مخدر داشته باشد، اما انطباق‌پذیری خانواده نیز می‌تواند به عنوان یک عامل میانجی در این رابطه عمل کند. با افزایش انطباق‌پذیری خانواده، احساس پیوستگی و ارتباط نزدیکتری در بین اعضا خانواده به وجود می‌آید و این مسئله می‌تواند به محافظت از افراد در برابر مصرف مواد مخدر کمک کند. مطالعات نشان داده‌اند که وجود یک خانواده با انطباق‌پذیری بالا می‌تواند به کاهش احتمال مصرف مواد مخدر توسط افراد کمک کند، زیرا خانواده با انطباق‌پذیری بالا معمولاً به نیازها و خواسته‌های اعضای خانواده پاسخ می‌دهد و حمایت، توجه و ارزش‌گذاری مورد نیاز را فراهم می‌کند. این امر به افراد کمک می‌کند تا احساس پیوستگی و تعلق به خانواده خود را تقویت کنند و در نتیجه، نیازهای روانی و اجتماعی خود را از طریق خانواده برآورده کنند. از طرفی، وقوع مشکلات در انطباق‌پذیری خانواده می‌تواند به کاهش حس پیوستگی و ارتباط نزدیک منجر شود. این مشکلات می‌توانند شامل ناهماهنگی در برخورد با نیازها و خواسته‌ها، کنش‌ها و ارزش‌های اعضای خانواده باشند. در این صورت، افراد ممکن

افزایش می‌دهد. کیفیت روابط اعضای خانواده با یکدیگر در شکل‌گیری انطباق‌پذیری بالا اثر مستقیمی دارد و همین امر پیش‌بینی‌کننده مهارت‌ها و نگرش‌های فرزندان در روبه‌رویی با وقایع پیش‌رو است. انطباق‌پذیری بالای خانواده عناصر کیفی، حمایتی و نظارتی را در پی دارد که شاخص‌های مهم شکل‌دهنده جهت‌گیری رفتار فرزندان هستند. طرد فرزندان از سوی خانواده و عدم روابط مناسب با آن‌ها باعث شکل‌گیری انطباق‌پذیری پایین و احساس تنهایی آن‌ها در جامعه شده و همین امر آن‌ها را در برابر خطرات جامعه قرار می‌دهد. به همین دلیل انطباق‌پذیری پایین خانواده یکی از عوامل بسیار مهم در بروز نگرش مثبت به اعتیاد می‌گردد (۲۵).

بررسی‌های دیگر نشان داد احساس پیوستگی بر انطباق‌پذیری خانواده اثر مستقیم و معناداری دارد. این نتایج با یافته‌های مولربرگ و همکاران (۲۰۲۰) و فلدمن، ایلو و مارگالیت (۲۰۱۸) هم‌راستا بود (۱۴، ۱۵).

در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان داشت انطباق‌پذیری خانواده به نیازها، ارزش‌ها و هدف‌های اعضای خانواده به ویژه فرزندان پاسخ می‌دهد و با آن‌ها هماهنگی برقرار می‌کند. این توانایی شامل ارائه حمایت، احترام، توجه و ارزش‌گذاری برای اعضای خانواده است که احساس پیوستگی در راستای آن رشد می‌کند. هنگامی خانواده قادر است به نیازها و ارزش‌های اعضای خود پاسخ دهد و با آن‌ها هماهنگی برقرار کند، اعضا احساس پیوستگی بیشتری با خانواده خود را تجربه می‌کنند. به طور کلی، خانواده‌هایی که انطباق‌پذیری بالا دارند، معمولاً احساس پیوستگی و ارتباط نزدیکتری با اعضای خانواده‌شان دارند و این می‌تواند به رشد و توسعه سالم روابط خانوادگی کمک کند. در عوض، خانواده‌هایی که انطباق‌پذیری کمتری دارند، ممکن است دچار کنش‌ها و اختلافات بیشتری شوند و احساس پیوستگی کمتری با خانواده خود تجربه کنند. رابطه این دو همسو بوده و در راستای یکدیگر شکل می‌گیرند و باعث ایجاد حمایت روانی کافی از اعضا می‌گردد. وقتی احساس پیوستگی و انطباق‌پذیری در خانواده وجود دارد، اعضا احساس می‌کنند که می‌توانند به اعضای دیگر خانواده خود اعتماد کنند، از حمایت آن‌ها برخوردار باشند و با خانواده‌شان

مشخص شوند و همه اعضا باید آن‌ها را رعایت کنند. این کار باعث ارتباط سالم و مؤثرتر در خانواده می‌شود. تمرین همدلی و همراهی با یکدیگر می‌تواند احساس پیوستگی را در خانواده تقویت کند. همدلی به معنای درک و شناخت احساسات و نیازهای همدیگر و حضور در کنار یکدیگر در لحظات سخت است.

تقدیر و تشکر

از تمام مسئولین و دانشجویان گرامی دانشگاه محقق اردبیلی که در روند انجام پژوهش همکاری داشتند صمیمانه سپاسگذاری می‌شود.

تضاد منافع

کلیه نویسندگان هیچ‌گونه منفعی از تدوین این مقاله ندارند و هیچ‌گونه تضاد منفعی وجود ندارد.

حمایت مالی

این مطالعه با کد ۲۶۰۸ در دانشگاه محقق اردبیلی تصویب و با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه محقق اردبیلی انجام شده است.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش دارای کد اخلاق به شماره IR.UMA.REC.1401.070 از کمیته اخلاق می‌باشد.

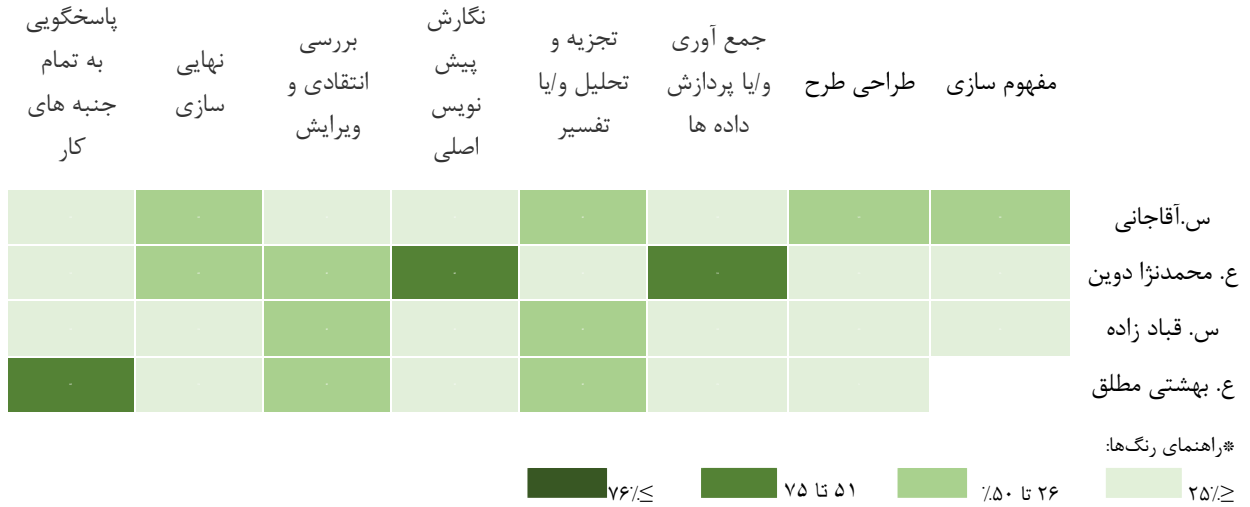
است به منابع دیگری، مانند مواد مخدر، روی بیاورند تا این نیازها را برآورده کنند (۲۷،۲۸).

این پژوهش با محدودیت‌هایی از جمله عدم توانایی تعمیم نتایج به سایر جوامع را نام برد، همچنین این پژوهش با استفاده از پرسشنامه‌های خوداظهاری بود و نمی‌توان به تمام پاسخ‌های آزمودنی‌ها اطمینان کامل داشت. پیشنهاد می‌گردد مسئولین مربوطه در دانشگاه با شناسایی دانشجویان در معرض خطر از جمله انجام آزمون‌های روانشناختی به منظور بررسی میزان احساس پیوستگی و بررسی وضعیت خانوادگی از ابتدا آن‌ها به اعتیاد پیشگیری کنند، همچنین با برگزاری کارگاه‌های آشنایی با عوارض اعتیاد از نگرش مثبت به مواد مخدر در جوانان جلوگیری کرد.

نتیجه‌گیری

حس پیوستگی با خانواده ممکن است تأثیر مستقیمی بر مصرف مواد مخدر داشته باشد، اما انطباق‌پذیری خانواده نیز می‌تواند نقش مهمی به عنوان میانجی در این رابطه ایفا کند. با افزایش انطباق‌پذیری خانواده، حس پیوستگی و ارتباط نزدیکی در خانواده به وجود می‌آید و این می‌تواند به محافظت از افراد در برابر مصرف مواد مخدر کمک کند. انطباق‌پذیری و احساس پیوستگی در خانواده دو عامل مهم برای ارتباطات سالم و هماهنگی میان اعضای خانواده هستند. ترغیب اعضای خانواده به ابراز احساسات، نیازها و نگرانی‌هایشان از طریق گفتگوهای صمیمی و باز است. برقراری این نوع ارتباطات متقابل باعث افزایش درک متقابل و ایجاد احساس نزدیکی میان اعضا می‌شود. همچنین گوش دادن فعال به خانواده اجازه می‌دهد تا احساس شنیده شدن و ارزشمند بودن را تجربه کنند و احساس پیوستگی را تقویت کنند. زمان مشترک را با خانواده خود بگذرانند و فعالیت‌هایی را انجام دهند که برای همه لذت‌بخش و مهیج باشد. ممکن است این فعالیت‌ها شامل سفرهای خانوادگی، بازی‌های مشترک، مطالعه و یا پخت و پز باشد. این تجربه‌ها باعث ایجاد خاطرات مشترک و احساس پیوستگی میان اعضا می‌شوند. تعیین قواعد و مرزهای واضح در خانواده می‌تواند به انطباق‌پذیری کمک کند. این قواعد باید به طور عادلانه و همه‌پذیر

مشارکت نویسندگان

References

- Stein, B. D., Kilmer, B., Taylor, J., Vaiana, M. E., Barnes-Proby, D., Caulkins, J. P. & Smucker, S. America's opioid ecosystem: How leveraging system interactions can help curb addiction, overdose, and other harms. *Rand Health Quarterly*, 2023; 10(4), 1-15.
- Shepard, R. D., & Nugent, F. S. Epigenetics of drug addiction. *Handbook of Epigenetics*, 2023; 625-637.
- Kanwal, W., Nadeem, H. A., & Awan, S. M. Attitude towards drug addiction among university level students in Pakistan. *Pakistan Languages and Humanities Review*, 2021; 5(2), 147-155.
- Bagheri Z., Boroumandfar Z., Shirazi M. Self-care needs in the domains of knowledge, attitude, and performance of adolescent girls with regard to drug addiction and risky sexual behaviors in Iran. *Iran J Nurs Midwifery Res* 2021;26:411-6. [in Persian]
- Eriksson, M. The sense of coherence: the concept and its relationship to health. In *The Handbook of Salutogenesis*. Springer, Cham. 2022;61-68.
- Ruiz-Frutos, C., Ortega-Moreno, M., Allande-Cussó, R., Ayuso-Murillo, D., Dominguez-Salas, S., & Gomez-Salgado, J. Sense of coherence, engagement, and work environment as precursors of psychological distress among non-health workers during the COVID-19 pandemic in Spain. *Safety Science*, 2021;133, 105033.
- Miranda, L. O., da Silva, A. N., Cunha, I. P., Mialhe, F. L., Cortellazzi, L. K., & Rodrigues Lacerda, V. Sense of coherence and oral health of users of psychoactive substances. *Journal of Substance Use*, 2021;26(6), 639-644.
- Itabashi, T., Kobayashi, O., Kurosawa, F., Fukuo, Y., Kahiko Yoshimatsu, T., Nishimura, K. & Center, K. P. The Effects of Adverse Childhood Experiences on Japanese Substance Use Disorder Patients: Verification of the Model Mediated by Distrustfulness, Sense of Rejection, and Sense of Coherence. *Psychiatria et Neurologia Japonica*, 2020;122, 357-369.
- Li, M., Li, L., Wu, F., Cao, Y., Zhang, H., Li, X., & Kong, L. Perceived family adaptability and cohesion and depressive symptoms: A comparison of adolescents and parents during COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 2021;287, 255-260.
- Zhou, Y., Hu, D., Zhang, K., Mao, J., Teng, F., Yu, T. & Liu, Y. The mechanism of family adaptability and cohesion in suicidal ideation among Chinese cancer patients. *Journal of Psychosocial Oncology*, 2020;38(5), 612-626.
- Orona, E. Addiction-Family Impacts. 2021;1-5.
- Zhang, X., & Zeng, X. Effects of family functioning on relapse among individuals with drug addiction in compulsory isolation: a chained mediation model. *Current Psychology*, 2021;1-11.
- Mejía, A., Bertello, L., Gil, J., Griffith, J., López, A. I., Moreno, M., & Calam, R. Evaluation of family skills training programs to prevent alcohol and drug use: a critical review of the field in Latin America. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 2020;18, 482-499.
- Mollerberg, M. L., Arestedt, K., Sandgren, A., Benzein, E., & Swahnberg, K. Adaptation and psychometric evaluation of the short version of Family Sense of Coherence Scale in a sample of persons with cancer in the palliative stage and their family members. *Palliative & supportive care*, 2020;18(1), 24-32.
- Feldman, D. B., Einav, M., & Margalit, M. Does family cohesion predict Children's effort? The mediating roles of sense of coherence, Hope, and loneliness. *The Journal of Psychology*, 2018;152(5), 276-289.
- Çapuk, H., & Aylaz, R. Substances and Attitudes Toward Addictive Substances. *The Turkish Journal on Addictions*, 2022;9, 288-294.
- Homan, H. Modeling of structural equations using Lisrel software. Tehran: Organization for Studying and Compiling Humanities Books of Universities (Samt).
- Eriksson, M., Lindstrom, B. & Liliya, J. A sense of coherence and health. *Salutogenesis in a social context: Aland, a special case*. *J Epidemiol Community Health*. 2007;61(8): 684-88.
- Dabiri, M. Examining the relationship between feelings of attachment and emotional inadequacy with happiness. *Second National Congress of Rehabilitation Counseling of Iran*, 1400;1(1).7-22.
- Nobakht, L. Students' attitudes towards drug abuse and factors affecting it, *Journal of Social Work*, 2014;2(3), 156-188.
- Olson, D. H. *FACES III; Family adaptability and cohesion evaluation scale*. *Family Social Science*. 1985, 25(3); 337-351.
- Jones, S. R., & Gardner, S. P. Variables related to attitude toward domestic violence and use of reasoning, verbal aggression, and violent conflict tactics in high school students. *Journal of Family and Consumer Sciences Education*, 2002;32-47.
- Lotfinia, H., Mohib, N. And in front of Kalankesh, T. Investigating the pattern of substance use and its

relationship with family functioning in the clients of addiction treatment centers in Tabriz, *Women and Family Studies*, 1388;2(6), 107-120.

24. Toth, A., Soos, R., Szovak, E., M. Najbauer, N., Tényi, D., Csábí, G., & Wilhelm, M. Energy drink consumption, depression, and salutogenic sense of coherence among adolescents and young adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2020;17(4), 1290.

25. Hazarian, p.; Bakhtiarpour, S.; Pasha, R.; Askari, P. and Hafizi, F. The relationship between family functioning and attitudes towards drugs with the mediation of social adjustment in students, *Addiction Research Quarterly*. 1400;15(59), 139-156.

26. Carneiro, F. A. T., Salvador, V. F., Costa, P. A., & Leal, I. P. Family Sense of Coherence Scale: A

Confirmatory Factor Analysis in a Portuguese Sample. *Frontiers in Psychology*, 2022;12, 762357.

27. Yeni, A. R., & Pelupessy, D. C. National Resilience in Regards to Drug Problems: The Effects of Perceived Threat and Sense of Coherence. *ANIMA Indonesian Psychological Journal*, 2023;38(1), 174-196.

28. Yang, W., Morita, N., Ogai, Y., Saito, T., & Hu, W. Associations between sense of coherence, psychological distress, escape motivation of internet use, and internet addiction among Chinese college students: A structural equation model. *Current Psychology*, 2021;1-10.

29. Antonovsky A. *Unraveling the mystery of health How people manage stress and stay well*. Sanfrancisco. Jossey-Bass Press. 1987;122-5.

